

TEODORA I

J U S T I N I J A N

Popović, S. *Teodora i Justinijan: car i carica Vizantije*, Beograd, 2000, 162

Delo profesora Slavoljuba Popovića, eminentnog stručnjaka iz oblasti upravnog prava, autora mnogih udžbenika, monografija, komentara zakona i drugih propisa i publikacija nastalo je u vreme velikih potresa u celom svetu, u iščekivanju novog milenijuma, a zbog drame čiji smo svedoci okrećemo se istoriji i tražimo odgovore, jer je strah za ovu planetu i čoveka na njoj veoma opravdan.

U Vizantiji je VI vek obeležen vladavinom Justinijana i Teodore, koji su skoro pola veka bili "apsolutni gospodari onog sveta koji se formirao kao civilizovani univerzum; ništa nije nedostajalo njihovoj slavi: ni prestiž vojnih uspeha, ni sjaj administrativnih reformi, ni rafiniranosti najelegantnije civilizacije, ni čuda jednog umetničkog kreatora".

Justinijan, apsolutista i autokrata, rođen u jednom selu na severu Makedonije, vladao je grčkim carstvom na Istoku od 527. do 565. godine.

Veliki uticaj na svoje savremenike imala je i carica Teodora, koja je čak "inspirisala Justinijana da donese Veliku ordonansu 535. godine, kojom su regulisani poslovi činovnika i koja je naredivala da činovnici, ubuduće budu pravični i časni, da postupaju očinski prema građanima".

Po mišljenju autora, najbolje delo o carici napisao je Šarl Dil 1904. godine pod nazivom *Theodora imperatrice de Byzance*, uvažavajući Prokopijevu *Tajnu istoriju*. Inače delo Prokopija, službenog biografa cara Justinijana, nazvano *Tajna istorija*, otkriveno je 1623. godine u biblioteci Vatikana i od tada je bilo predmet bezbrojnih diskusija, a "Pravnici su posebno vrlo živo opovrgavali autentičnost skandalozne hronike u kojoj se piše vrlo rdavo o velikom caru zakonodavcu".

Ovo izuzetno delo S. Popovića sastoji se iz dve velike celine suptilno povezane, kao što su bili povezani životi carice Teodore i cara Justinijana, pre i posle njihovog krunisanja (na dan Uskrsa u Svetoj Sofiji).

Prvi deo knjige, *TEODORA*, sadrži poglavlja o njenom poreklu, vladavini, o buni Nike, o njenoj osveti, o njenom odnosu sa Jovanom Kapodokijskim, kao i odnosu sa vojvodom Velizarom, o njenoj verskoj politici, njenim vrlinama, o ogovaranju Teodore u *Tajnoj istoriji*, o njenoj smrti, kao i zaključna razmatranja.

120

Drugi deo, *JUSTINIJAN*, sadrži poglavlja o bitnim osobinama cara, o carskoj palati i dvoru, o unutrašnjoj politici koju je vodio, o izgradnji gradova i gradevina, o privredi i finansijama toga vremena, o spoljnoj politici i njegovoj ideologiji. Sledi poglavlje o carevom vojničkom delu, zatim su prikazane vizantijske vojskovođe, značajno carevo zakonodavno delo, administrativno delo, kao i verska politika koju je vodio, a potom slede zapisi odnosno istorijski izvori o Teodori i Justinijanu (A. Grčki i sirijski, B. Latinski i C. Izvori posle caričine smrti).

Smatra se da je najveći uspeh cara Justinijana bio na području zakonodavstva. Inače *Corpus iurius civilis* (koji se sastoji iz četiri dela: a) Institucije, b) Digeste, v) Justinijanov zakon i g) Novele) bio je poslednji proizvod rimske pravne nauke i osnova za proučavanje rimskog prava, "zadivljujuće zakonodavno delo iz VI veka [...] od univerzalne važnosti". Međutim, tek u IX veku u Vizantiji, helenistička tradicija uspeła je da nadvlada orijentalne uticaje.

Knjiga profesora Popovića se čita u jednom dahu i može biti korisna za ljubitelje istorije, istorije prava, za studente da bi akumulirali i dopunili svoja znanja, jer mudrost ne dolazi sa svakom zrelošću, već se istinska mudrost razvija samo "kod onih koji su za to nadareni".

Najzad, kao jednu od odlika ove knjige treba istaći da je autor naveo kompletnu selektivnu literaturu, a prikazan je i dosadašnji plodan opus ovog svestranog naučnika.